

Eres anarquista?

La resposta podria sorprendre't!

Graeber, David

2000

El més probable és que ja hages sentit alguna cosa sobre qui són les anarquistes i en què se suposa que creuen. El més probable és que quasi tot el que hages sentit siguen ximpleries. Molta gent sembla pensar que les anarquistes són partidaries de la violència, el caos i la destrucció, que estan en contra de tota forma d'orde i organització, o que són nihilistes embogides que només volen volar tot per l'aire. En realitat, res més lluny de la realitat. Les anarquistes són simplement persones que creuen que els éssers humans són capaços de comportar-se de manera raonable sense haver de ser obligats a això. És una noció molt simple. Però sempre ha sigut molt perillosa per als rics i poderosos.

En la seua forma més simple, les creences anarquistes es basen en dos supòsits elementals. La primera és que els éssers humans són, en circumstàncies normals, tan raonables i decents com se'ls permet ser, i poden organitzar-se a si mateixos i a les seues comunitats sense necessitat que se'ls diga com. La segona és que el poder corromp. Per damunt de tot, l'anarquisme és només una qüestió de tindre el coratge de prendre els principis simples de la decència comuna pels quals tots vivim, i seguir-los fins a les seues conclusions lògiques. Per estrany que et puga semblar, en la majoria dels aspectes importants probablement ja eres anarquista, només que no t'adones.

Comencem amb alguns exemples de la vida quotidiana.

1. Si hi ha cua per a pujar a un autobús abarrotat, esperes el teu torn i t'abstens d'obrir-te passe a colzades fins i tot en absència de la policia?

Si has respost «sí», llavors estàs acostumat a actuar com una anarquista. El principi anarquista més bàsic és l'autoorganització: la suposició que els éssers humans no necessiten que se'ls amenace amb processar-los per a poder arribar a enteniments raonables entre ells, o per a tractar-se amb dignitat i respecte.

Cada persona creu que és capaç de comportar-se raonablement per si mateixa. I si creus que les lleis i la policia són necessàries, és només perquè no creus que les altres puguin ser-ho. Però si pares a pensar-ho, potser no podrien eixir persones pensar exactament el mateix de tu? Les anarquistes argumenten que quasi tot el comportament antisocial que ens fa pensar que és necessari tindre exèrcits, policia, presons i governs per a controlar les nostres vides, és en realitat causat per les desigualtats sistemàtiques i les injustícies que eixos exèrcits, policia, presons i governs fan possibles. Tot és un cercle viciós. Si la gent s'acostuma al fet que la tracten com si les seues opinions no importaren, és probable

que s'enfade i es torne cínica, fins i tot violenta, la qual cosa, per descomptat, facilita que els qui estan en el poder diguen que les seues opinions no importen. Una vegada que comprenen que les seues opinions importen tant com les dels altres, tendixen a ser extraordinàriament comprensives. Per a abreujar: les anarquistes creuen que, en la seua major part, és el poder en si mateix, i els efectes del poder, el que fa a la gent estúpida i irresponsable.

2. Eres membre d'un club, un equip esportiu o qualsevol altra organització voluntària en la qual les decisions no les imposa un líder, sinó que es prenen per consens general?

Si has respost «sí», llavors pertanyes a una organització que funciona segons els principis anarquistes! Un altre principi anarquista bàsic és l'associació voluntària. Es tracta simplement d'aplicar els principis democràtics a la vida ordinària. L'única diferència és que les anarquistes creuen que hauria de ser possible tindre una societat en la qual tot poguera organitzar-se seguint estes línies, tots els grups basats en el lliure consentiment dels seus membres, i per tant, que tots els estils d'organització verticalistes i militars com els exèrcits o les burocràcies o les grans corporacions, basats en cadenes de comandament, ja no serien necessaris. Tal vegada no creus que això siga possible. Tal vegada sí. Però cada vegada que arribes a un acord per consens, en lloc de mitjançant amenaces, cada vegada que arribes a un acord voluntari amb una altra persona, arribes a un enteniment o aconseguixes un compromís tenint degudament en compte la situació o les necessitats particulars de l'altra persona, estàs sent anarquista, encara que no t'adones.

L'anarquisme no és més que la forma en què actua la gent quan és lliure de fer el que vulga i quan tracta amb uns altres que són igualment lliures i, per tant, conscients de la responsabilitat que això comporta. Això ens porta a un altre punt crucial: mentres que les persones poden ser raonables i considerades quan tracten amb iguals, la naturalesa humana és tal que no es pot confiar que ho facen quan se'ls dona poder sobre uns altres. Si a algú se li dona tal poder, quasi sempre abusarà d'ell d'una forma o una altra.

3. Creus que la majoria dels polítics són uns porcs egoistes i egòlatres als quals realment no els importa l'interés públic? Creus que vivim en un sistema econòmic estúpid i injust?

Si has respost «sí», llavors subscrius la crítica anarquista de la societat actual, almenys en les seues línies més generals. Les anarquistes creuen que el poder corromp i que les qui es passen la vida buscant el poder són les últimes persones que haurien de tindre'l. Les anarquistes creuen que el nostre sistema econòmic actual és més propens a recompensar a la gent pel seu comportament egoista i sense escrúpols que per ser éssers humans decents i solidaris. La majoria de la gent pensa així. L'única diferència és que la majoria de la gent no creu que hi haja res que es puga fer al respecte, o en tot cas (i això és en el que més solen insistir els fidels servidors dels poderosos) res que no acabe empitjorant encara més les coses. Però, i si no fora cert? I hi ha realment alguna raó per a creure-ho?

Quan es poden posar realment a prova, la majoria de les prediccions habituals sobre el que ocorreria sense Estats ni capitalisme resulten ser totalment falses. Durant milers d'anys la gent ha viscut sense governs. Hui dia, en moltes parts del món la gent viu fora del control dels governs. No es maten els uns als altres. En la majoria dels casos, segueixen amb les seues vides com qualsevol altra persona. Per descomptat, en una societat complexa, urbana i tecnològica tot això seria més complicat: però la

tecnologia també pot fer que tots estos problemes siguen molt més fàcils de resoldre. De fet, ni tan sols hem començat a pensar en com podrien ser les nostres vides si la tecnologia es posara realment al servici de les necessitats humanes.

Quantes hores necessitaríem treballar realment per a mantindre una societat funcional, és a dir, si ens desfèrem de totes les ocupacions inútils o destructives com a teleoperadors, advocats, guàrdies de presons, analistes financers, experts en relacions públiques, buròcrates i polítics, i si les nostres millors ments científiques deixaren de treballar en armament espacial o sistemes borsaris per a mecanitzar tasques perilloses o molestes com l'extracció de carbó o la neteja del bany, i distribuïrem el treball restant entre tots per igual? Cinc hores al dia? Quatre? Tres? Dos? Ningú ho sap perquè ningú es planteja este tipus de preguntes. Les anarquistes pensen que estes són precisament les preguntes que hauríem de fer-nos.

4. Creus de veritat en les coses que li dius als teus fills (o que et van dir els teus pares)?

«No importa qui va començar»; «Dos errors no fan un encert»; «Esmena els teus actes»; «Tracta als altres com t'agradaria que et tractaren a tu»; «No sigues dolent amb la gent només perquè són diferents». Potser hauríem de decidir si estem mentint als nostres fills quan els parlem del bé i del mal, o si estem disposats a prendre'ns de debò els nostres propis mandats. Perquè si portem estos principis morals a les seues conclusions lògiques, arribem a l'anarquisme.

Prenguem el principi que dos errors no fan un encert. Si ens ho prenguérem de debò, això per si sol eliminaria quasi tota la base de la guerra i del sistema de justícia penal. El mateix ocorre amb compartir: sempre estem dient als xiquets que han d'aprendre a compartir, a ser considerats amb les necessitats dels altres, a ajudar-se mútuament; després eixim al món real, on assumim que tothom és egoista i competitiu per naturalesa. Però una anarquista assenyalaria que, de fet, el que diem als nostres fills és correcte. Pràcticament tots els grans assoliments que han valgut la pena en la història de la humanitat, tots els descobriments o assoliments que han millorat les nostres vides, s'han basat en la cooperació i l'ajuda mútua; fins i tot ara, la majoria de nosaltres gastem més diners en els nostres amics i familiars que en nosaltres mateixos; encara que és probable que sempre hi haja gent competitiva en el món, no hi ha cap raó per la qual la societat haja de basar-se a fomentar eixe comportament, i molt menys a fer que la gent competisca per les necessitats bàsiques de la vida. Això només servix als interessos de la gent en el poder, que vol que visquem amb por els uns dels altres.

Per això les anarquistes advoquen per una societat basada no sols en la lliure associació, sinó en l'ajuda mútua. El fet és que la majoria dels infants creixen creient en la moral anarquista, i després han d'adonar-se gradualment que el món dels adults no funciona realment així. Per això molts es tornen rebels, o alienats, fins i tot suïcides quan són adolescents, i finalment, resignats i amargats quan són adults; el seu únic consol, sovint, és poder criar als seus propis fills i fingir davant ells que el món és just. Però, i si realment poguérem començar a construir un món que almenys es basara en principis de justícia? No seria eixe el millor regal que un podria fer als seus fills?

5. Penses que els éssers humans són fonamentalment corruptes i malvats, o que uns certs tipus de persones (dones, gent de color, gent corrent que no és rica ni té un alt nivell educatiu) són espècimens inferiors, destinats a ser governats pels seus superiors?

Si la teua resposta és «sí», llavors, bo, sembla que no eres anarquista després de tot. Però si has respost «no», el més probable és que ja t'hages subscrit al 90% dels principis anarquistes i, probablement, vius la teua vida en gran manera d'acord amb ells. Cada vegada que tractes a un altre ésser humà amb consideració i respecte, estàs sent anarquista. Cada vegada que resols les teues diferències amb els altres arribant a un compromís raonable, escoltant el que totes han de dir en lloc de deixar que una persona decidisca per les altres, estàs sent anarquista. Cada vegada que tens l'oportunitat d'obligar a algú a fer alguna cosa, però decidixes apel·lar al seu sentit de la raó o la justícia, estàs sent anarquista. El mateix ocorre cada vegada que compartixes alguna cosa amb un amic, o decidixes qui rentarà els plats, o una altra cosa amb sentit d'equitat.

Ara bé, es podria objectar que tot això està molt bé per a que xicotets grups de persones es porten bé entre si, però que gestionar una ciutat, o un país, és un assumpte totalment distint. I, per descomptat, hi ha una mica de raó en això. Encara que es descentralitze la societat i es pose tot el poder possible en mans de xicotetes comunitats, continuarà havent-hi moltes coses que caldrà coordinar, des de la gestió dels ferrocarrils fins a les decisions sobre l'orientació de la investigació mèdica. Però que alguna cosa siga complicat no significa que no hi haja manera de fer-ho democràticament. Simplement seria complicat.

De fet, els anarquistes tenen tot tipus d'idees i visions sobre com podria gestionar-se una societat complexa. Explicar-les aniria molt més allà de l'abast d'un xicotet text introductori com este. Baste dir, en primer lloc, que molta gent ha dedicat molt de temps a idear models de com podria funcionar una societat realment democràtica i sana; però en segon lloc, i no menys important, cap anarquista pretén tindre un model perfecte. De totes maneres, l'últim que volem és imposar models prefabricats a la societat. La veritat és que probablement ni tan sols podem imaginar la meitat dels problemes que sorgiran quan intentem crear una societat democràtica; encara així, confiem que, sent l'enginy humà el que és, eixos problemes sempre poden resoldre's, sempre que siga en l'esperit dels nostres principis bàsics; que són, en última instància, simplement els principis de la decència humana fonamental.

Notes de la traducció i l'edició

- Traducció i edició realitzada per La Conquesta del Panda en abril de 2025.
- Els continguts de La Biblioteca Anarquista es troben sota llicència CC BY-NC-SA 4.0 per a la seva lliure descàrrega.
- En la mesura que oferim el nostre treball pel bé comú, creiem important crear també formes de col·laboració en la sostenibilitat d'aquest projecte autogestionari i alternatiu. Si t'agrada el nostre treball, considera fer una donació ☑.

Graeber, David
Eres anarquista?
La resposta podria sorprendre't!
2000

Recuperat en març de 2025 des de The Anarchist Library
Sobre l'autor. Traducció i edició oferida per La Conquesta del Panda sota llicència CC BY-NC-SA 4.0
per a la seua lliure descàrrega.

www.labibliotecaanarquista.cat